VILNIUS. Pirmadienis 1929 m. Liepos men. 15 d. III metai

VISU ŠALIŲ PROLETARAI, VIENYKITES.

Pirmyn!

№ — 15 (46)

Kas vergo retežių nedr,sta numest—
Tas laisvas niekuomet nebus! J. Janonis.

SOCIALDEMOKRATŲ ORGANAS

KORESPONDENCIJOS Adr.: Wilno, Urząd Pocztowy 1. Skrytka Nr. 115. Red. adr. ul. Antokolska 54a.

EINA DU KARTUS Į MĖNESĮ

Prenumerata: Lenkijoj metams 4 auks., pusei metų 2 auks. Lietuvoj metams 4 litai, pusei metu 2 lit. Užsieniuose dvigubai. Atskiras numeris 20 sk.

Valdovai ir pavaldiniai.

Kadaise garsusis Vokietijos kancleris Bismarkas yra pasakęs, kad durtuvais atsiremęs bile durnius gali valdyti.

Nesunku berods suprasti, kas iš to posakio seka, ypač, kad kiekvienam žinoma, jog kumštis neturi smegenų. Kumščiui smegenys, žinoma ir nereikalingos, nes jis atlieka ne statymo ale griovimo darbą. Bet visa svarba tame, kokia nauda iš tokio „valdymo" kraštui, ypatingai naujai valstybei.

Lietuva gime per kančias ir didelį jos sunų pasiaukavimą, taigi neišpultų kalbeti, kad dabar, pasak Bismarko ją valdo durnius, bet padetis, kokioj atsidurė musų valstybe, verčia kiekvieną rimtai susirupinti.

Senos, įsigyvenusios, turtingos ir aukštai kulturoj pakilusios valstybes durniams valdyti nepasiduoda, bet koordinuodamos viso krašto kurybines pajegas, stengiasi, kad gyvenimo pirmyneiga nesustotų. Pas mus yra kitaip. Musų šalele, kuri kaipo valstybe pergyvena tik pirmas savo kudikystes dienas, kurios, kaip žinoma, biednam kraštui visada buna skurdžios ir vargingos, atsidure nepaprastai sunkioj padety. Skurdas ir iš viso Lietuvoj ne naujiena. Jo buta pakankamai visais laikais, tik anksčiau jis ne taip skaudžiai plake darbo žmones. Šiandien jis žymiai paaštrejo.

Kai kas linkęs yra manyti, kad gruodžio smurtininkai ryžosi prievarta stoti musų valstybes gyvenimo priešakin kupini geriausių norų. Pasivadino save „tautos vadais" turedami kilnų tikslą išvesti Lietuvą iš nudnos padeties. Vienok toji nuomone yra klaidinga. Musų „tautos vadai", ateidami valdžion neatsineše tokių programų, kurios apimtų viso krašto gyventojų interesus ir kuriomis besivadovandami jie tą išganingą misiją butų galeję atlikti. Tokios universales programos jie ir negalejo tureti. Jų skambus žodžiai apie patriotizmą, tevynes meilę, tautos gerovę, viršpartiškumą ir t.t., yra tik širma už kurios nori sleptis—apipešiotas dvarininkas, stambus žemvaldys-buože, naujai iškeptas buržujus ir kitoks šios rušies gaivalas su savo interesais. Tevynes meile jiems brangi ant tiek ant kiek ji duoda asmeniškos medžiagines geroves ir gyvenimo patogumų. Darbininkas privalo žiureti i tevynę arba valstybę irgi tik iš tokio pat taško. Manome, kad taip dauguma ir žiuri. Nes jeigu darbininkai liejo kraują už Lietuvos nepriklausomybę tai tik todel, kad pasiliuosavus iš svetimos priespaudos butų galimą susikurti geresnį, žmoniškesnį gyvenimą savo krašte. Žodžių varstymas ir visokeriopas linksniavimas tevynes, jei jis neneša krašto gyventojams geroves yra nevertas sudilusio cento.

Daug kas primeta tautininkams, kad girdi įvedus „naują erą" praejo metai, praejo kiti, eina treti, o pozityvaus naudingo kraštui darbo iš „tautos vadų" nesulaukem, kurybos ir sukurtų gerybių nematome. Visai neišmintinga yra reikalauti iš kumščio bent kokios kurybos, nes kaip minejom jo paskyrimas yra visai kitas. Lygiai neišmintinga yra manyti, kad tautininkai smurtu šoko prie valdžios vairo vedami valstybingumo idejos, apimančios gyvus Lietuvos reikalus. Tokių rupesčių jie neturejo ir neturi. Į valdžia juos vede begalinis noras valdyti, troškimas garbes, reikalas apsirupinti medžiaginiai, o turint valdžią, visa tai galima lengvai pasiekti.

Turtingieji žemvaldžiai ir besilupanti iš kevalo lietuviškoji buržuazija greit prisitaike prie „naujosios eros“ ir po diktaturos sparnu jaučiasi neblogai. Diktatoriai neturedami krašte plačiosios liaudies pasitikejimo, megina remtis, apart durtuvų, dar ir turtingųjų luomu, kurį visaip proteguoja. Šiandien Lietuvos piliečiai perskirti i valdovus ir pavaldinius, biednuomenei atimtos pilietines teises, kaimų ir miestų darbininkams draudžiama organizuotis, kelti streikus, sociales apsaugos įstatymai panaikinti, darbininkų draudimo senatvėj ir nelaiminguose atsitikimuose nera, darbininkų samdymo ir atstatymo įstatymai neveikia, ligonių kasų statymai sudarkyti, pačios kasos paliktos be finansų, darbininkas verčiamas dirbti už tokią algą kiek pono loska ir t t ir tai vis del to, kad tas naudinga dvarininkui, stambiam buožei, fabrikantui. Pagaliau, nežiurint, kad turime dideli skaičių bežemių, savanorių kovojusių už Lietuvos nepriklausomybę neaprupintų žeme, šiandien jau dvarininkams duodama po 150 ha žemes ir grąžinama po 25 ha miško, o už nusavintus dvarus gausiai apmoka, tai irgi tik del to, kad jie budami valdžioj turi visas galimybes plėšti nuo biednųjų paskutinius marškinius, imti iš ju visokius mokesnius, o krašto turtus savo tarpe broliškai dalintis. Turtingieji visi gyvendami biednųjų sąskaiton moka puikiai savo interesus apginti ir save apsirupinti. Jie visuomet, stengiasi pasiimti sau visas teises be pareigų, o bedieniems sukrauna visas pareigas be teisių, kaip kad dabar Lietuvoj ir yra.

Didele klaida yra manyti, kad dvarininkas kumiečiui, buože darbininkui, fabrikantas sargui, klebonas zakrastijońui, gali buti tikru broliu ir sueiti vienyben. To nera ir buti negali. Visur kur tik susiduria tokie interesų priešingumai, galimas tik vienų ponavimas, kitų aklas vergevimas, arba kova. Tatai mes vaizdžiai matome šių dienų Lietuvoj, prisižiurėję į gyveninimą, kaip Vidunas sako, vergų ir dykių. Kad visas kraštas skursta, biedneja, jiems tas neapena. Iš savo luomo asmeninių interesų kampo žiuredami į valstybę turtingieji mato, kad š mtų tukstančių žmonų skurdas duoda saujai dykaduonių gerovę. Todel mažinti skurdą jie visiškai neturi noro.

Tačiau nežiurint kad musų kraštas regresuoja, kulturiniai ir ekonominiai smunka, pastaruoju laiku fašistine, arba kaip žmones sako „ponų valdžia“ mužikiškoj Lietuvoj, ne juokais eme girtis nudirbtais dideliais darbais musų krašto labui. Tie „dideli darbai“ niekam nepaslaptis — juos visi mato, nes pradedant nuo išgriovimo musų valstybes pamatų, kuriuos buvo nustatęs visos tautos įgaliotas Steigiamasis Seimas, tie „dideli darbai“ traukiasi juodu ruožu per visą voldamarines valdžios šeimininkavimo laiką. Daugumui tų „didelių darbų“ darytojų teks savo laiku už tuos darbus atsakyti, todel perdaug tais „darbais“ afišuotis nereikėtų.

Ateis juk vis tik laikas, atbus mieganti, pavergta liaudis, nusikratys slegiančią kraštą diktaturą ir tikri esame, kad diktatoriams užmokės sulig jų užsitarnavimo. Iš šio susmukimo turi pagaliau išeiti Lietuva ir stoti į platų gyvenimo vieškelį, nes be to ne tik negalimas pagerinimas skurdaus darbo žmonių buvio bet ir pati Lietuva, kaipo valstybe, gali išnykti.

Apie literatus, literaturą ir politiką!

I.

Jei mano atmintis neklysta—tai regis, kad gimnazijos laikais literaturos mokytojas X. megdavo kartoti maždaug sekantį posakį: „Nelaiminga ta tauta, kuri savo pranašus žudo ir persekioja“. To posakio patvirtinimui, minetas mokytojas privesdavo visą eilę pavyzdžių iš pasaulines literaturos istorijos, nurodydamas kaip tas ar kitas dainius, rašytojas, poetas, už savo kilnius idealus buvo ištremiamas is gimtojo krašto, kankinamas kalejime arba pagaliaus ištardavo paskutinius žodžius ant kartuvių. Nekartosiu tų istorinių faktų, tuo labiau, kad ir šiandien esame liudininkais tokių pat įvykių. O antra vertus tas ir ne taip jau svarbu. Žinau tik viena, kad minetas literaturos mokytojo posakis ir su juo surištos išvados, gimnazijos laikais darydavo į mane didelį įspudį. Tuo labiau, kad anuo laiku ir aš svajojau tapti poetu, kaip ir kiekvienas gimnazistas, kuris savo „jausmų“ išlejimui sudarke begalės popierio Bet tai buvo gimnazijos laikais. Šiandien gi, susidurus su gyvenimo tikrenybe ir prisižiurėjus arčiau, man suvis kitaip atrodo skambus literaturos mokytojaus posakis apie nelaimingas tautas ir kankinius poetus. Be to turiu pažymeti, kad jis įgavo manyje ir visai kitokio supratimo. Tas įvyko dalinai, kaip minejau is priežasties sudaužimo gimnazistiškų iliuzijų susidurus su realiu gyvenimu ir iš priežasties betarpio pažinimo keletos poetų; bei praplėtimo nuosavaus akyračio. Tos visos aplinkybes priverte mane po ilgų galvojimų pakeisti literaturos mokytojaus minėtą posakį sekanciai: „Nelaiminga ta tauta, kuria jungtinemis jegomis žudo policininkai ir vadinamieji pranašai-poetai. Nelaiminga todel, kad jų nenusikrato, nuo savo sprando“.

Taip, poetai ir policninkai! Gal tas sugretinimas ir nepatiks vienam kitam poetui, bet tai ne mano kalte, jei šiandien dauguma jų pildo žandarų pareigas! Savo išvadas ir pastabas paremsiu faktais is tikro lietuviško gyvenimo, nes mano uždaviniu kaip tik buvo apie jo bedas ir vargus rašyti.

Kaip žinome, musų literatai nuo pat Lietuvos susikurimo, iki gruodžio smurto verkšleno, skundesi, kad musų krašte niekas nesirupina kulturinių gyvenimu, niekas neriamia kulturos, literaturos ir t. t. Tų skundų ir ašarų rasime iki sočiai pavartę tų laikų literaturos žurnalus ir šiaip paskaitę atskirus straipsnius

Kraugerių „įstatymas".

„Pirmyn" 12 nr. rašeme, kad Smetona su Voldemaru, liaudies bruzdėjimui slopinti, leidžia kraugerišką „įstatymą", einant kuriuo galima bus „legaliai" žudyti visus įtariamus demokratiniame judejime piliečius. Nesuprantama gali pasirodyti, kuriems galams šis „įstatymas", nes juk ir be jo karo lauko „teismai" žude ką norejo, o žvalgyba ką noredavo, tą ir apšaukdavo priešvalstybiniu. Nebuvo kraugeriško „įstatymo", kai keturi valstieciai liaudininkai visai nekaltai Šiauliuose buvo nužudyti; Vosyliui nukankinti nereikėjo budeliško „įstatymo". Draugai Mikulskis, Mažeika, Endriuška, Paulikas, Burneckis, Milkeraitis ir visa eile kitų bestiališkai buvo nukankinti ir be „įstatymo". Kamgi dabar leidžiamas toks žiaurus „įstatymas"? Kam afišuojamasi savo kraugeriškumu prieš užsienius? Pustrecių metų okupantų fašistų valdžia žude demokratus, o dabar staiga „pasigamino „įstatymą", kurį priemus faktiškai nieko nepasikeis. Pats „įstatymas" galima pavadinti pavyždžiu „tautiškojo" budeliškumo. Štai, kaip jis skamba:

Respublikos Prezidentas skelbia šį Organizacijų, sudarytų okupuotoje Lietuvoje ar svetimose valstybėse, dalyviams ir jų padejejams bausti įstatymą:

§ 1.

Kas dalyvauja sudarytose okupuotoje Lietuvoje ar svetimose valstybese organizacijose, kurių tikslas yra sujungti Lietuvą arba jos dalį su kita valstybe, arba padaryti Lietuvos valstybeje suirutę, — baudžiamas mirtimi.

§ 2.

Kas nurodytiems tikslams pasiekti ruošia teroristišką aktą, arba kesinasi jį įvykdyti, arba įvykdo jį prieš valdžios narį ar valstybes tarnautoją, — baudžiamas mirtimi.

§ 3.

Kas kursto prisideti prie nurodytų organizacijų, arba jų tikslams pasiekti padeda bet kokiu darbu, arba platina, laiko ar gabena is okupuotos Lietuvos ar užsienio tų organizacijų literaturą, — baudžiamas sunkiųjų darbų kalejimu arba mirtimi.

§ 4.

Kas, sužinojęs §§ 1 — 3 nurodytus nusikaltelius, nepraneša apie juos policijai arba prokuraturai — baudžiamas paprastuoju arba sunkiųjų darbų kalejimu.

§ 5.

Siame įstatyme nurodytų nusikaltimų bylas karo stovio metu sprendžia karo lauko teismas, išskyrus § 4 numatytų nusikaltimų bylas, kurias sprendžia kariuomenes teismas.

§ 6.

§ 1 nurodytų organizacijų dalyviai, kurie per 1 menesį nuo sio įstatymo paskelbimo dienos, jeigu jie gyvena Lietuvoje, arba per 3 menesius, jeigu jei gyvena kitur,—išeis iš tų organizacijų ir pranes apie jas policijai arba prokuraturai,—nuo bausmes atleidžiami.

§. 7.

Šis įstatymas veikia nuo jo paskelbimo dienos.

A. Smetona.
A. Voldemaras.

Kaunas, 1929 m. birželio m. 25 d.

Žmogžudžių „įstatymas"—baimes padaras.

„Visaapimąs, kaip Voldemaro genijus". Taip vienas Kauno juristas apibudino šį „įstatymą". Ir, iš tiesų, tuo įstatymu bus galima žudyti ir tuos, ką nori „sujungti Lietuvą arba jos dalį su kita valstybe" (Klaipedos vokietininkai ir lenkų od morza do morza), galima žudyti bolševikus, socialdemokratus ir demokratus („nuversti esamąją valdžią") ir pagaliau, kiekvienas už kelimą „suirutes", gali patekti į aną pasaulį. Užtenka įsikaušus įvažiuoti tautininkui, ar siaip šnipui antausin, kils „suirute" ir „karo lauko teismas" toki nepatriotišką pilietį gali nužudyti. *Vienu žodžiu, toks „įstatymas" nera net savo formuliavimu įstatymas, bet generalis įgaliojimas žudyti ką tik fašistai panores.*

Visiems „teroristams", jei jų teroristinis aktas neišeina iš ruošimosi ribų, žadama mirties bausme.

---

dienrasčiuose. Reikia pasakyti, kad tie ponai literatai dalinai turejo tiems skundams ir aimanavimams pagrindo. Kulturiniu gyvenimų musų kraste nesirupino niekas, neisskiriant ir pačių literatų Visi dare karjeras! Puikias karjeras.

Įvyko gruodžio perversmas. Daug buvo rašoma apie „naują erą". Rašytojas Tumas ant tiek buvo užsidegęs ta „nauja era", kad prie kiekvienos progos stengesi priminti, jog dabar tai jau iš tiesų atgims kulturinis Lietuvos gyvenimas ir pasibaigs jo vegetavimo dienos. „Aš, Tumas, katalikų kunigas, sakau, jog Lietuvoj prie dabartinės valdžios prasides pasaulinej istorijoj antras, o musų istorijoj pirmas renesansas". Taip kalbejo Tumas universitete. Jo pėdomis seke kadaise pažangus poetas ir kritikas dr. B. Sruoga-Sirakuzinas. Kad prigreitinti tą renesansą jis nutrauke visus ryšius su „Liet. Žiniomis", nusipirko korporantišką kepuraitę, užsikabino Smetonos abrozdą ant krutinės, (1927 m. tas buvo madoj!) įsiraše į tautininkų-fašistų partiją ir tapo a. a. fašistinio „Lietuvio" vienu is redaktorių ir bendradarbių. P. Sruogą paseke Bičiunas, Vaičiunas, Vienuolis-Žukauskas, L. Gira ir visa eile kitų „pranašų", kad prigreitinti renesansą.

Renesansas t. y. atgimimas musų kraste greit po gruodžio perversmo prasidejo Ir ne pirmas kaip Tumas pranašavo musų istorijoj, bet *trečias.* Skirtumas tarp lietuviško ir kitų kraštų kulturinio renesanso pasaulinej istorijoj buvo tas, kad ant kiek prasidėjęs savo laikų Italijoj renesansas remesi senoves Graikijos kultura, ant tiek prasidejęs Lietuvoj pranašautas Tumo ir K-o „renesansas" visomis keturiomis atsireme į Muravjovą-Koriką ir carišką žandarmeriją bei viduramžio inkviziciją. O tokius „renesansus" musų tautai teko pergyventi du kartus ir todel šį „renesansą" pradetą 1926 m. gruodžio 17 d. pavadinome *trečiuoju.* To *trečiojo* „renesanso" „kurejai" pradejo viską nuo a iki z kopijuoti, nuo minetų dviejų „renesansų" t. y. įvede griežčiausią cenzurą ir karo stovį, išvaike visas kulturines ir politines organizacijas, (žinoma išskiriant saves) pradėjo šaudyti žmones, kišti į kalejimus, tremti į Varnius—lietuvišką Sibirą, persekioti, kankinti ir t. t. Žodžiu, prasidejo tikras politinis ir kulturinis „renesansas" arba lietuviškai kalbant „atgimimas", atgaivinęs Lietuvoj Muravjovo Koriko ir cariškos žandarmerijos laikus. Kadangi šie laikai yra gyvų atvaizdu anų žudymo laikų — tai ir šių laikų kitaip negalima pavadinti, kaip tik lietuvių tautos žudymo laikais. Ir štai cia, pries musų akis stojasi kartu budelis po-

Kas „kursto" prie slaptų organizacijų prisideti, kas joms „padeda", kas „laiko", „gabena" ar „platina" slaptą literaturą gali buti nužudytas. Kas yra „kurstymas", kas „padejimas" priklauso vien tik nuo karo lauko „teismo" nuožiuros ir žvalgybos kaltinimų. Pavyzdžiui, žvalgybos praktikuojamas pakišimas slaptos literaturos nepatinkamiems piliečiams karo lauko „teismo" budeliams bus „laikymas" literaturos ir už tą galima gauti kulipką kakton.

Voldemaras su Smetona „įstatymo" keliu visus Lietuvos piliečius padaro šnipais, arba bent stengiasi visus priversti buti šnipais, nes kas nebus šnipu, tą einant įstatymo 4-oju §-u galima bausti „papratuoju arba sunkiųjų darbų kalėjimu". Apie žadamas premijas ne ciokšt. „L. Aidas" rašydamas 111 m. apie šio įstatymo proektą sake, kad už „pranešimą", už „sugavimą" ar „padejimą sugauti" „bus skiriamos premios". O išejo kitaip; ne premijos „už pranešimą", bet bausme „už nepranešimą". Šlykščios premijos užleido vietą dar šlykštesniam užskaitymui visų piliečių į šnipus. Kas ne šnipas—tam kalejimas, tai „tautiškosios" mintles perlas. Valio šnipų smetonine karalija!

Karo lauko „teismai" einant siuo įstatymu žudys ką tik panores, arba ką tik žvalgyba jiems pakiš. 3 karininkai ir 2 kareiviai, visi parinkti is galvažudžių ir girtuoklių tarpo, išnes sprendimus, kuriuos iš anksto „pats" Voldemaras savo politikos sumetimais ras reikalinga padiktuoti.

Taip atrodo žmogžudžių įstatymas. Kaip švelnus atrodo caro žandarai palyginus su musų „tautiškais" budeliais ir kaip laimingi pirmos laidos knygnešiai, kurie dirbo ne Voldemaro ir Smetonos, bet Mykalojaus laikais!

„Įstatymas" savo žiaurumu yra nepalyginamas. Okupantai Lietuvos vaikų kraujo nebrangina. Žiaurumas visada yra padaras bailumo. Bailys santykiuose su beginkliu yra begaliniai žiaurus. Ir Lietuvos fasistiniai okupantai iš baimes del savo kailio išleido sį žiaurų „įstatymą". Žiaurumu Smetona su Voldemaru tikisi užbaidyti opozicinį judejimą ir pratęsti savo viešpatavimo dienas. O jų ponavimo dienos vis tik yra suskaitytos. Lietuvos darbo liaudis ankščiau ar veliau numes nuo savo sprando fasistines erkes ir paims krašto valdymą į savo rankas. Lietuvos liaudžiai fašistų nuvertimas yra gyvenimo klausimas. Fašistų viešpatavimas atima Lietuvos darbininkams ir valstiečiams pilietines teises, atima jems teisę gerinti savo gyvenimą. Parazitų viešpatavimas stovi ant kelio į sviesesnę Lietuvos ateitį ir todel arba jie bus pašalinti, arba Lietuva, kaip nepriklausoma valstybe, gaus galą savytarpese žudynėse Daug despotų jau yra bandę begaliniu žiaurumu išlaikyti savo viešpatavimą, bet veltui Prieš kilančią liaudį budelių žiaurumas bus bejegis.

Žmogžudžių Voldemaro ir Smetonos „įstatymas" yra pirmas, kurį, lyg kokią proklamaciją, fašistų valdžia išlipino ant tvorų po miestus ir kaimus. Fašistų valdžia skelbia situo „įstatymu" savo manifestą Lietuvos liaudžiai. Mirtis visiems demokratiškos Lietuvos šalininkams, mirtis už laisvos spaudos platinimą, mirtis už kovą su budeliais.

Demokratams mirtis—šnipams laisve.

Fašistai savo „įstatymu" mano du kiskiu is karto nušauti: įbaidyti priešfaštinius veikejus ir pasigaminti sau naujų šnipų. Kiekvienas, kas laike menesio, jei gyvena Lietuvoje, arba laike 3 menesių, jei gyvena užsieny, iseis iš slaptų organizacijų *ir praneš apie jas* žvalgybai, nuo bausmes atleidžiamas. *Už išdavimą fašistai siulo laisvę.* Šnipams manifestas. Kruvina fašistų diktatura laikosi teroru ir šnipais. Bet nei teroras, nei šnipai nesulaiko, kad vis nauji buriai kovotojų susimeta į slaptas organizacijas ir rengiasi galutinam mūšiui. Fašistai jaučia liaudies nepasitenkinimą, junta, kad kur tai pogrindyje organizuojasi demokratinės, liaudies valdomos Lietuvos šalininkai, ir baimes apimti leidzia „įstatymą" naujiems šnipams gamintis. Fašistiniai škurnikai, patys budami be jokių principų, mano, kad užtenka tik pažadeti už išdavimą laisvę ir tuoj atsiras šnipų provokatorių, kurie jiems pades demokratus gaudyti. Skaudžiai teks fašistams apsivilti. Lietuvos liaudis nera nigerių tautą, kurią galima su botagu ir saldainiais valdyti. *Mes reikalaujame sau pilietinių teisių ir jokiais bauginimais nuo savo teisių neatsisakysim.* Provokatorius, jei kur tokių atsirastų, reikia be ilgų kalbų šauti žemen. Musų kovos praktikoje, buvo atsitikimų, kad tas, ar kitas iš baimes mete organizaciją ir pasitrauke nuo politinės kovos. Prieš tokius žmones, kurie dėl baimes meta kovotojų eiles, ne daug ką galimą pasakyti. Kova, kuri gali pareikalauti gyvybės, reikalinga yra žmonių pasi-

---

licininkas ir ...budelis poeta dainius, abu pasipuosę Smetonos abrozdu. Gi anais laikais, kaip senesni žmones pasakojo, Muravjovo-Koriko abrozdą tenešiojo vien tik žandarai. Nuo Muravjovo-Koriko laikų, praėjo daugelis metų. Savaime suprantama, kad ir gyvenimas pažengė per tą laikotarpį pirmyn. O tos pažangos rezultatas, toks kad šių dienų Muravjovo-Koriko t. y. Smetonos abrozdą nešioja ne tik žandaras tautiškame rube, — bet ir... lietuviškas poeta dainius a la Sruoga ar Tumas. Ir kas po to drįstų ginčyti, kad mes nežengiame pirmyn! Jei bent koks sukempejęs vilkiskio Karazijos tipo liberalas, kurs važinėja iš Vilniaus N. Lietuvon ir nemato, kad Tumas, Sruoga ir eilinis Laisvės Alejos policninkas yra apsikabinėję tokiais pat abrozdais, o tik pasiklausęs girdi pasakojant, kad Kaune socialdemokratai esą nekeikia Voldemaro. Taip p. Karazija, reikia tureti netik ausis, bet ir akis, kad grįžus is Kauno papasakot Rasų kapuose gulinčiam Basanavičiui, ant kiek nuo jo mirties „paženge" Lietuva pirmyn!

Grįšim prie temos t. y. prie trečiojo „renesanso". Manau, kad tik tam trečiajam „renesansui" prasidėjus, musų literatai nustojo verkslenę apie kulturinį susmunimą Lietuvoj. Ir nepatogu jiems „renesanso" gadynej skystis, kad niekas nesirupina mūsų krašto kulturiniu gyvenimu. Kur tai matytas dalykas tokius niekus kalbėti, kuomet faktai visai ką kitą sako. Butent. Iš mokyklų ismesti visi „Kulturos" b-ves leidiniai. Uždaryti „Kulturos" bureliai. 1927 m. isvaikytas „Kulturos burelių suvažiavimas. Teatre neleidžiama vaidyti Vaičiuno „Patriotų". Mokyklose įvestą knygų cenzura. Draudžiama pardavineti K. Borutos eilėraščiai ir apysakos. Issprogdinta „Varpo" spaustuve. Vietoj negalinčių sutalpinti. augančio skaičiaus studentų, universiteto rumų statomi nauji rumai, labai atsiprasau — statomi *nauji kalėjimai Utenoj Kaune ir kitur.* Ir t. t. ir t. t.

Vadinas, faktai rodo, kad prasidejus „naujai erai" jos apaštalai net per daug „rupinas" kulturiniu musų krašto gyvenimu. Jei tas jų „rupesnis" tokiu tempu tęsis dar keletą metų, tai nei kiek neabejoju, kad ne tik kiekviename kaime turesime puikius universiteto rumus, eh po velniais ir vel universiteto, t. y. kalejimų rumus, kur kas antras Lietuvos pilietis ažuot kankinęsis suklypusioj lūšnoj ar lindynej, gales juose ramiai, be jokio pavojaus, saugojamas ginkluotų angelų sargų „atsilsėti", ir prie elektros šviesos, skaityti ant sienų sutraiskintų blakių taškus ir čiupinėti savo... žaizdas, kurias jo kune įženklino policninko bizuno kirščiai.

ryžusių ir jei kas nesiryžta visą kovai paaukoti tegu eina šalin. Bet provokatorius, kurie parduodami savo buvusius draugus, sau panorėtų laisvę ar pinigų uždirbti, reikia be mielaširdystes naikinti.

Išvados.

Fašistų „įstatymas" legalizuoja demokratines Lietuvos šalininkų žudymą. Slaptosios kovos organizacijos turi dėti visas pastangas, kad savo veikimą kiek galima daugiau užkonspiruoti. Didžiausia konspiracija yra butinai reikalinga, nes kiekvienas kovotojas yra brangintinas ir be reikalo, per savo neatsargumą įkliūti į žmogžudžių valdžios nagus reiskia silpninti savo darbą. Kartu reikia plesti savo organizacijų tinklą. Tenebuna to kaimo, dirbtuves ir kariuomenes dalies, kur nebutų Respublikos Gynejų Sąjungos skyrių. Reikia rengties sprendžiamam mušiui ir geda butų toms vietoms, kurios atejus atsiskaitymo valandai parodytų silpną susiorganizavimą. Šalia organizacijų reikia apsirupinti ginklais ir buti pasirengus. Konspiracija, gerai organizuoti ir ginkluoti kovos buriai bus laidas, kad po fašistines vergijos vel stosis laisva Lietuva, kurioj ne gauja žmogžudžių fašistų, bet liaudis bus tikrasis šeimininkas. *J. K*

Voldemaro „pėsčios kiaulės"

Karts nuo karto Voldemaras pasikviecia spaudos atstovus ir su jais pažaidžia į „klausimus-atsakymus" Daug reikšmes Voldemaro pareiskimams spaudos atstovams negalima priduoti, nes Voldemaras nesivaržydamas ir jiems į akis meluoja. Pavyzdžiui, nesenas jo pareiškimas del L. S. D. Partijos uždarymo parodo ko verti tokio „valstybes vyro" pareiškimai. Bet vistik Voldemaro „pasikalbejimai" su spaudos atstovais yra įdomus, nes tai yra vienintelis budas išgirsti apie valdžios manomus „darbus". Net ir Voldemaro melai prisideda prie fašistų veido isaiškinimo. Kiekvienas pasiskaitęs Voldemaro paskutinius paraiškimus spaudai, turi įgauti įspudžio, kad valdžia, del kokių tai priežasčių, visai neturi vienos veikimo linijos. Plechavičiada ir paskutinis atentatas prieš Voldemarą, sustiprino jaunųjų leitenantų ir Voldemaro poziciją, todel Voldemaras dabar jaučiasi savo galios aukštybeje ir savo pareiskime atvirai spiauna į tautininkų partijos pageidavimą susirišti ankščiau su valdžia, įkuriant, fašistines Italijos pavyzdžiu, kokia tai fašistine tarybą, kuri turetų tarpininkauti tarp tautininkų ir Voldemaro. Diktatorius jokiomis „tarybomis" nenori veržytis ir mano valdyti tol, kol Lietuvos liaudis jam duos užpelnytas „atostogas". Voldemaras ne tik nenori varžyti save kokia tai „taryba", bet jo viešpatavimas nera suvaržytas ne programa. Savo politikos pagrindan jis deda *išsilaikymą valdžioje*, o programą ir savo žodžius keičia sulig reikalo. Reikejo Grinių apgauti — raše jam veidmainišką laišką. Reikejo partijas apgauti — žadejo joms grįžęs iš Ženevos 1927 m. žiemą pertvarkyti kabinetą koalicijos pagrindais. Kas ko nori, tam Voldemaras tą ir zada, o daro tai, kas jo išsilaikymui valdžioje yra naudinga.

Paskutiniame pareiskime Voldemaras iškilmingai sako, kad „kol Vilnius nebus grąžintas Lietuvai, iki tol per administracinę liniją ir pesčia kiaule nebus praleista". Pasakymas aiškiai melagingas, nes Vilniuje gyvenant visai nesunku isvysti ne tik „pesčių", bet ir važiuotų sutverimų is anos administracines linijos puses. Galimas daiktas, kad Pakštą ir Bistrą, kaipo krikščionis demokratus, Voldemaras ir butų linkęs vadinti „pesčiomis kiaulemis" bet juk ne vien Pakstas ir Bistras Vilniun per adm. liniją atvyksta. P. p. Čiurlionienė, Biržiška ir k., neskaitant vilniškių, važiuoja tiesiai per administracijos liniją. Visi gyventojai palei adm. liniją, einant paskutine sutartimi su Lenkija, gali ukio reikalais pereidineti adm. liniją. Kur gi tad aklas ad. linijos uždarymas? Galimas daiktas, kad Voldemaras savo kiaules minedamas turi galvoj prekių judejimą per adm. liniją. Bet ir prekems a. linija nera aklai uždaryta. Vaikščiojant lenkų pusej palei adm. liniją matosi pakelese lietuviskų popierosų ir tabako istustinti pokeliai, o Lietuvos pusej gyvai eina prekyba lenkiška manufaktura. Lenkija Lietuvos užsienio prekyboj prieš metus laiko buvo trečioje vietoje ir tik įvedus paaukštintus multus lenkiškoms prekėms ir kilmes liudijimus, lenkų prekes sunkiau į Lietuvą bepatenka Bet kontrabanda per. adm. liniją ir prekyba aplinkiniais keliais (per Dancigą, Latviją ir Vokietiją) vis viena pasilieka gyva. Toki yra tikrenybe. Gyvenimas pasirodo stipresnis už politiniais sumetimais padarytas kliutis. Galima is to fakto ir nedaryti isvadų, kaip to nedare vyr ausybes ne seimų laikais, bet tada

---

Bizunas ir kalejimas ateities simboliai kulturinio musų krasto gyvenimo! Ar nuostabu, kad musų literatai matydami tokias perspektyvas ir dūšioj džiaugdamies kai tas ar kitas kalejimas po jų mirties bus pavadintas jų vardu, pav. Tumo, Sruogos, Bičiuno, Binkio, Rapolo Mabkevičiaus ir t. t. kurie šiandien tyli ir nekalba, kultūriniais musų krašto reikalais, o vien tik giria „nauja erą" ir šiokiu ar tokiu budu stengiasi pakliuti į gerai apmokamų fašistinių-žvalgybininkų eiles Nesidairykit ponai literatai aplink ir neklauskit kas? kur? kuris? Tuoj viskas paaiškės.

Kaune niekam nepaslaptis, kad p. A. Gricius-Pivoša „Lietuvos Aido" bendradarbis ir „Eltos" tarnautojas atlieka tam tikras „tautiškas" pareigas (žinoma ne veltui! Juokinga. Kas šiandien dirba ką nors veltui?) jaunesniųjų literatų tarpe, kad sužinojus kaip to ar kito smegenis dirba ir kokia jų linkme, kad veliau pranešus ten kur reikia. „Melinųjų Kelnių" autorius, J. Petrenas-Tarulis, lenkiškų „Nowiny" redaktorius tokias pat funkcijas atlieka lenkiškų kolegų tarpe, kurie nors skaito save lietuviais, bet lig siol dar neismoko kalbėti lietuviškai. Kazimieras Binkis—Alijošius Baklapuris, lietuviško „futurizmo" meistras dabartės fašistinio „Mūsų Rytojaus" redakcines komisijos narys tokias pat funkcijas pildo vadinamų kairiųjų poetų tarpe. Kaip blogi liežuviai kalba, — keli Binkio apčiupineti studentai-poetai, jau į kalejimą pakliuvo ir t. t.

Biedniausiai tuo atžvilgiu yra F. Kirsa ir A. Hercačevskis. Pirmas esąs nepatikimas, antras gi vadinamas „plečkaitininkų". Be to, į isrinktųjų eiles nepakliuvo ir Kreve-Mickevičius su Putinu — Mykolaičiu. Pirmutinis, buk už tai, kad kaipo humanitarinio fakulteto dekanas, smarkiai baręs tuos studentus-humanitarus kurie tarnauja žvalgyboj, antras gi, buk už tai kad nesutikęs bendradarbiauti „Lietuvos Aide". Su kitais, bet jau mažiau „žymiais" literatais dalykai dar blogiau stovi, kaip pasakoja žinovai.

Tiek tai apie Vakarų Lietuvos „renesenso" atstovus. Kas liečia „Rytų Lietuvos" t. y. Vilniaus Krasto lietuviškus pišorius — tai jie užima ypatingą vietą pas Kauno „visagalius viespačius". Tik visa nelaime, kad čia jų per maža esama ir be to tie patys esą blogi pranašai, kaip Kaune kalbama. Kad ir pav. Rapolas Mackevičius, per „Vilniaus Aido", regis, kad 500 Nr. sukaktuvės pranasavo, kad 1000 ar 5000 to laikraščio Nr. išeis „laisvoj tėvų žemej", bet kaip matom tas jo pranšystes šuva ant uodegos nuneše, liaudies kalba sakant. „Vil. Aidui" senai jau atgiedotos egzekvijos.

reikia tureti šiek tiek nuoseklumo ir laikytis kartą užimtos pozicijos. Voldemaras nuo Ženevos iki „pesčiųjų kiaulių" padare didelį suolį: Ženevoj sake „taika", veliau pats siule lenkams pradeti derybas del prekybos santykių ir pagaliau paskelbe savo deklaraciją apie „pesčias kiaules", visai užmirsdamas apie taisykles miškui Nemunu plukdyti. Jei, nežiurint „taisyklių", miškas Nemunu neplaukia, tai tik del to, kad Vilnijos medžio pramonininkai tam priešinasi ir lenkai nerodo noro aprupinti Klaipedos medžio pramonę žaliava, negaledami į Lietuvą eksportuoti kitų prekių. Voldemaras su tomis taisyklemis (berods, ne jo išleistomis) visur nešiojasi pabreždamas, kad Lietuva medžio plukdymui nesanti priešinga. Po „pesčiųjų kiaulių" užsienis vel gales manyti, kad Lietuva trukdo medžius Nemunu plukdyti.

Savivaldybių darkymas.

Garsinamos fašistų „reformos" visuomenei pasidaro žinomos tiktai po to, kai Smetona su Voldemaru po jomis pasirašo. Šaip jau tenka vaikytis pletkus ir net „paties" Voldemaro pareiškimai dažnai pasirodo tik pletkų vertes teturį. Fašistai senai galandą dantis prieš demokratiškai rinktas Lietuvos savivaldybes. Buvo jau ir proektų pagaminta kaip jas reformuoti. Jau antri metai, kaip Smetonienes bratkus Chodokowsky, Panevežio nevykęs burmistras, savivaldybių suvažiavime perskaite V. Reik M-jos paruoštą savivaldybių įstatymo pakeitimą. Nuo to laiko daug vandens nubego ir pats projektas pakartotinai buvo „reformuotas". Fašistai niekaip negalejo sugalvoti tokio pakeitimo, kurs jiems užtikrintų savivaldybese viršenybę. Buvo sustoję ties cenzais mokslo ir turto. Atimdami biednuomenei piliečių teises fašistai tikejosi užgriebti savivaldybes. Dabar Voldemaras pareiške spaudos atstovams, kad jis tik žinąs vieną cenzą—24 metų amžius, reiškia, fašistai tikisi aplinkiniu keliu ir administracinemis teroro priemonemis savivaldybes užkariauti. Jei tiketi Voldemarui, savivaldybes bus tvarkomos caro Nikalojaus pavyzdžiu, bus renkami kaimų rinktiniai (vybornai), o šie jau rinksią viršaitį. Tokiu budu aplinkiniu keliu atimama biednuomenei teises rinkti savivaldybes, nes rinktiniai, rinkti atviru balsavimu nuo kaimų, spaudžiant fašistinei administracijai, visada bus išrenkami turtingesnieji ukininkai. Grįš palaiminti girtų staršinų laikai. Bendrai apie savivaldybes Voldemaras turi grynai nikalojiškas pažiuras. Jam nepatinka, kad savivaldybes daug išleidžia kulturiniems reikalams ir ligonių gydymui, todel jis sako jog „bus mažinamos išlaidos ir didinamos pajamos". Pajamoms didinti Voldemaras žada pakelti žemes mokesnį, mat ir ukininkai turi pajusti, kad gyvena „ukininkų gerovės" laikus, todel tegu moka aukštesnius mokesnius! Voldemaras žino, kad žemes mokesnis jau yra faktiskai pakeltas, nes rušiuojant žemes labai daug žemių buvo įskaityta į aukštesnę rušį, iš ko fašistai turi daugiau pajamų iš žemes mokesnio. Dabar ir pakeltasis žemes mokesnis bus dar pakeltas, bet jau savivaldybių naudai. Pakelus pajamas ir sumažinus išlaidas kulturiniems reikalams ir ligonių gydymui, fašistų valdžia tikisi atimti iš savivaldybių duotas joms paskolas (bedarbiams, ligonims ir t. t.). *Savivaldybių „reforma" aiškiai parodo, kad fasistine valdžia rupinasi tik turtingųjų reikalais; biednuomene fašistinėj Lietuvoj yra beteise.* Be to Voldemaro diktatura atima piliečių teises ne tik visai biednuomenei, bet ir jaunuomenei, nes tik 24 m. piliečiai fašistinej Lietuvoj skaitomi yra subrendusiais. Žinoma yra, kad jaunimas karščiau persiima viešaisiais reikalais ir parodo didesnio aktingumo politiniame darbe, todel fašistai jaunuomenei ir atima balsavimo teisę. *Sudarkytos savivaldybes tarnaus tik turtingųjų reikalams, o Lietuvos darbininkams ir neturtingiesiems valstiečiams jos nieko neduos.*

Nota, Seimas, Paleckis, žem. reforma ir k

Voldemaras rengia naują skundą į Tautų Sąjungą pries lenkus. Lietuvos visuomene gerai atsimena Voldemaro skundą del lietuviškų mokyklų Vilnijoj. Ką Voldemaras su pirmuoju skundu „laimejo" visi gerai žino. Dabar skundas busiąs pasiųstas del atentato pries brangiausią diktatoriaus gyvybę. Nereikia buti pranašu, kad permačius, jog su tuo nauju skundu Voldemaras dar kartą pats save įspers. Voldemaras sako, kad bombos esančios lenkiškos, bet įdomu iš kur jis tas bombas paemė? Teroristai juk nepagauti, jie bombų is viso nemete, o jas kur kas vėliau koks tai žvalgybinis iš kampo ištrauke. Jei bombos butų ir lenkiškos, tai klausimas dar butų atviras kas jas padejo. Kai Voldemaras iš baimes po šuvių ant visų keturių

Negeriau ir su pranaso K. Velecko uosle. Kiek jis savo organe, leidžiamam jau ir taip sulenkinto Vilniaus Krašto sulenkinimui nepranašavo apie visokius galimus ir negalimus įvykius, bet niekas lig šiol neįvyko. Priešingai. Pav. K. Veleckas su Karazija pranašavo netaip jau senai Vilniuj, (žinoma, savo organuose) kad Lietuvoj rojus, kad Voldemaras nešiojamas ant rankų. Tuo tarpu šūvtai ties Valstybes Teatru, parode kaip Voldemaras nesiojamas ir kur jį norima nukelti!

Taip, kad su pranasavimais, čia dar blogiau negu Kaune. Be to negeriau ir su „talentais". Ot pon. Kraujalis, nežiurint, kad jis ne kiek neplonesnis už Maironį—neparaše jokio eilerasčio. Savo senuose metuose jis tesugeba pelzoti tik gimnazistiško pobudžio dienorastį, kurį spausdina „Vilniaus Varpe". Su Velecku dar blogiau. Jis lietuviškai rašyt nemoka ir todel poezija neužslima, nes tur but žino, kad R. Mickevičiui nedalygs. Belieka Rapoles M., naujas „reprezentantas" dailiosios lietuvių literaturos Vilniaus krašte. Bet visa nelaime, kad tiek jo „Sulauke" tiek „Pilkieji didvyriai" niekuo nesiskiria nuo gimnazistiškų rašinių. Skirtumas tik tas, kad gimnazistai ateje protan savo genialius „kurinius" sudegina, o Rapolas M... spausdina.

Bet jeigu nežiurint visu tų tragikomiškų reiškinių, lietuviški Vilniaus krašto p. literatai užima ypatinga vietą pas Kauno viespačius — tai tik todel, kad jie „sumaniai" ir „sąžiningai" atlieka kitas „tautiškas" funkcijas prisidedami prie „renesanso" gadynes. Čia mat yra sioks toks išguitų iš gimtojo krašto pilit-emigrantų centras, čia eina laikrastis „Pirmyn" i t. t. Vadinas darbo čia yra. Ar reikia stebėtis, kad jis neblogiau atliekamas už kauniškę centralę, kuri randas Miskų g. kr. 13. Visai ne! Paskaitykit tik „Vilniaus Rytoju", „Życie Ludu" ir „Vilniaus Varpą", ir suprasite, kiek triuso pdeda tie ponai begalvindami tretijį „renesansą".

Ir taip rezultate turime: poetai-rasytojai ir policninkai-žvalgybininkai varo „renesanso" barą lietuviškuose dirvonuose.

Nuo Muraujovo-koriko iki Voldemaro koriko Lietuva pažengė ant tiek pirmyn, kad jau nebe žandaras rusiskas lenkiasi prieš budelį Muraujovą ir nebe vien žvalgybininkas lenkiasi pries budelius Smetoną, Voldemarą, bet lenkiasi kartu ir pranašas-poetas.

Lai gyvuoja jų solidarumas!

Kaszino Tasraše.

į teatrą įropojo, nesprogo ir net nebuvo mesta ne viena bomba, o veliau galejo žvalgyba po visą miestą „lenkiškų bombų" padelioti. Pasiskundus Voldemarui, skųsis ir lenkai (kad ir del Šerio, Juršeno, Karoliaus k. ginkluotos bandos užpuolimo, arba ir šiaip ką suradę) ir vel iškils lenkų lietuvių ginčas Tautų S-goje. Ar pasiseks Voldemarui „laimeti" sunku tiketis.

Ar bus sušauktas Seimas, tai yra amžinas lepšių klausimas, į kurį Voldemaras kokiam tai žingeidžiam žurnalistui ir šį kartą „atsakė". „Sąmojingas" Voldemaras del Seimo pasake: „apsitvarkę su savivaldybemis prieisime prie Seimo". Voldemarui su Seimu nera skubos ir tik minkštakauliai liaudininkai nenuilsta Voldemaro klausineję, kaip vaikai abarankos.

Peleckis už perdavimą „Jaunakas Sinas" laikraščiui liaudininkų suvažiavime pasakytų kalbų, gavo sumoketi 1000 litų pabaudos. Tuoj po suvažiavimų — socialdemokratų, liaudininkų ir krikščionių—buvo pradetas tardymas ir dabar Voldemaras žurnalistus painformavo, kad suvažiavimuose kalbejusiem „užvestos bylos ir kalbetojai atsakys teisme. *Jiems bus blogiau*", paaiškino Voldemaras. Tai fašist nes Lietuvos spaudos ir žodžio „laisve". Fašistinis „teismas" Voldemarui yra tik politikos įrankis ir dabar visi kalbetojai, kuriuos Voldemaras panorės „nubausti" atsidurs kalejime.

Fašistai nebutų dvarininkų pastumdeliai, jei nebutų sustabdę žemes reformos. Voldemaras žada net žemes reformos įstatymą pakeisti. *Pakeitimai bus daromi dvarininkų naudai.* Vietoj 80 ha dvarininkams bus paliekama 150 ha. Miško bus grąžinama 25 ha. Už paimtą žemę bus sumokama procentiniais lakštais. Vienu žodžiu, Lietuvos naujakuriams bus uždeta nauja našta, reikės mokėti „vykupnus" savo amžiniems priesininkams dvarininkams. Krašto atstatymui reikalingi miškai dar labiau tirps dvarininkų gerklese. Lietuvos bežemiai sklypų iš dvarų žemes taip ir nebereges. Fašistine Lietuva pasirodo esanti dvarininkų Lietuva, o kruvinas šuva Voldemaras yra tik dvarininkų reikalų vedejas.

Fasistiškos „reformos" paliete ir ministerijų tvarką. Visose ministerijose įvedami generaliniai sekretoriai. Į tas vietas jau veržiasi fašistiski majorai ir kitokie činai. Tuo budu valdančioji karininkų šaika tikisi galesianti daugiau įtakos daryti į visą krasto politiką. Be to, šiltos generalinių sekretorių vietos bus užmokesnis fašistų ramsčiams „už nuopelnus fašistinei tevynei".

Voldemaras turi nemaža klapato su universitetu, ypač su Technikos fakultetu, nes jame sedi Voldemarui nepatinkami profesoriai. „Reforma" bus daroma toje prasmeje, kad nepatinkamus profesorius išmetus. Voldemaras nešiojasi su mintimi Technikos fakultetą visai panaikinti, o jo vietoj praplesti Teologijos fakultetą (konkordatas!). Laiminga bus Lietuva priperejusi mokytų kunigų, o inžinierių jai visai ir nereikia, nes jau ir esantieji neturi ką veikti! Žurnalistams Voldemaras sakė, kad Technikos fakultetą busią galima sujungti su Aukštaisiais karininkų kursais ir, žinoma, jei klausimas taip „išsiriš", tai mokslas naujoje įstaigoje „butų kariškos drausmes sąlygose" (nepatinkami profesoriai — von!).

Iš viso Voldemaro „pasnekėsio" su žurnalistais kyso „diktatorius", kurs po Lietuvą ir su Lietuva daro ką patinkamas. Nekarunavotas Urachas, ar Kaupenas mažoj pasišiaušusioj figuroj. Laiminga Lietuva turedama tokį genialų „vadą", nes tas vadas gali ir taip, gali ir kitaip.

Kr.

Provokacijos ir represijos.

Dabartiniu metu provokacijos sistema Lietuvoje pasiekusi aukščiausio laipsnio. Visose istaigose, k. a. policjoje, pašte, ir k., pilna fašistų gerai apmokamų šnipų, kurie savo galią panaudoja dažniausiai asmeninems sąskaitoms suvesti. Užtenka kokiu nors budu įgyti šnipuko nemalonę, ir busi apšauktas „plečkaitininku", pas tave „suras" (šnipuko padetą) nelegalę literaturą, ir pateksi į nagus fašistiniam „teismui", kuris objektingumo bei pasigailėjimo nežino. Kankinimai, —tai dabar Lietuvoje paprastas dalykas.

Kalejimai ir Varnių koncentracijos stovykla (įstaiga, kurios visai nepažįsta kitos valstybes) prikimšti sauskimšiai. Valdininkai ir moksleiviai demoralizuojami. ukis smunka, krašto viduje dažnai apsireiškia teroristiniai aktai prieš fašistų uzurpatorius. Ir po viso to Voldemaro „vyriausybe" imasi tvirtinti, kad Lietuvoje „viskas gerai"!

Ir sąlygos nepasikeis, kol Lietuvos liaudis nesusipras ir nenublokš nuo savo sprando kruvinojo fašistų jungo.

Amerikos „N—os".

Nužudytiems Šiauliuose prisiminti.

Sueina 2 menesiai kaip Šiauliuose nekaltai buvo nužudyti suimtieji valstiečiai liaudininkai, ir vis negalima priprasti prie minties, kad tų draugų nebera. Niekaip negalima išsiaiškinti sau to beprasmio fašistų valdžios žiaurumo. Negalima priprasti prie minties, kad juos nužude vien tik del efekto, vien tik del užbaidymo k tų politinių emigrantų ir tariamųjų teroristų pačioj Lietuvoje. Jau tuoj po suemimo „Lietuvos Aidas" įdejo vedamąjį, kuriame su begedišku atvirumu buvo reikalaujama suimtuosius nužudyti ir tuo duoti pavyzdį ir perserġeti „teroristus". Žudydami suimtuosius fašistai megino nekaltame kraujuje paskandinti Lietuvos liaudies laisves troškimą. Įvykęs pasikesinimas prieš Voldemaią nukreipe visuomenes demesį nuo Šiauliuose suimtųjų likimo, o fašistai patyliomis juos ir nužude. Visuomemene taip ir nežino, už ką jie buvo nužudyti, nežinomi yra kaltinimai ir net nežinomos visuomenei yra ne suemimo apystovos. Kaltinimas „teroru" savaime atpuola, nes jokio pasikesinimo nužudytieji nepadare ir net nesikesino daryti; jokių tariamų bombų pas juos nerasta ir net nelegales literaturos jie neturejo. Vienintelis „prasižengimas", kurį fašistai suimtiesiems galėjo primesti, buvo dalyvavimas 3 iš suimtųjų Taurages sukilime. Bet savo kaltinimuose fašistai apie tą „prasižengimą" ir neminejo. Fašistams užteko to, kad suimtieji buvo demokratai, aktingi val. liaudininkų politines emigracijos nariai.

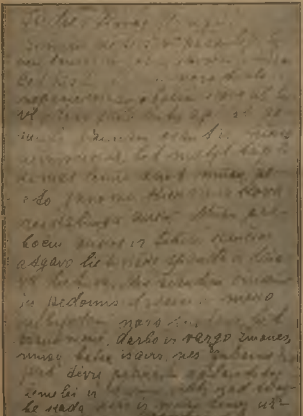
Fašistai apsiriko. Ir nors žudymui jie pasirinko jaunus ištvermingus demokratines Lietuvos kovotojus, ir mane visus užbaidyti, bet veltui: į nužudytų vietas stoja dešimtys ir šimtai naujų draugu pasiryžusių kovotojų už teisybę ir Lietuvos laisvę.

Paskutiniame savo atsisveikinimo laiške kovos, draugams, kurį čia pat dedame nužudytasis draugas A. Merkelis raso: „Gimiau neteisybių pasaulyje. Gyvenvendamas su jomis kovojau ir žustu. Bet žustu drąsiai nors tikslo ir nepasiekęs — su obalsiu kova už buvį. Nors gaila butų apleisti pasaulį jaunam esant ir nieko nenuveikus, bet matyt taip likimas lemia anot musų poeto Janonio: „Kiekviena kova reikalinga aukų". Musų prabočių aukos ir Sibiro kančios atgavo lietuvišką spaudą ir Laisvą Lietuvą. Mes siandien einame jų pedomis drąsiai ir nieko nebijodami nors žustam, bet visuomene, darbo ir vergo žmones, musų balsą išgirs, nes gulesime čia pat tevų prakaitu aplaistytoj žemelej ir turime viltį, kad teisybe kada nors ir musų žemej užviešpataus".

Paskutinis sudiev A. Merkelis.
11 d. gegužes 1929 m.
Šiaulių kalejimas".

MERKELIS ALEKSAS,
Taurages apskr. v. liaudininkų komiteto reikalu vedejas, nužudytas fasistais 1929 m. gegužes m. 12 d. Šiauluose.

Šie paskutiniai nužudytojo jaunuolio keli žodžiai aškiai vaizduoja kiekvienam, nors jų ir nepažinusiam, kas tokie buvo nužudytieji.

Ir tik tokie niekšai, kokiais yra kruvinoji Voldemaro žmogžudžiu valdžia galėjo tuos jaunuolius apkaltinti priešvalstybiniais ir nužudyti. Bet skaudžiai apsirinka Voldemarine razbaininkų šaika jei ji mano, kad nekaltų jaunuolių krauju prailgins savo viespatavimo dienas.

Jos dienos vis viena jau yra suskaitytos!

J. P.

Kaip Lietuvos čeka teisina savo žmogžudystes.

Lietuvos oficiozas „Liet. Aidas“ biržello 7 d. numery net vedamajam išejo valdiškojo teroro ginti. Štai kaip jis teisinasi:

„Yra sakoma, kad kiekviena tauta turi tokią valdžią, kurios ji yra verta. Prie sito mes dar noretume pridurti, kad kiekvienos valstybes valdžia, nešdama didelę atsakomybę už tos valstybes tvarką ir už jos ateities reikalus, kiekvienu metu pasirenka tokias priemones, kurios jai atrodo tinkamiausios. Ir kas gerlau gali spręsti apie vienų ar kitų priemonių tinkamumą, jei ne tie žmones, kurie vietoje visus dalykus gerlausiai yra isstudijavę? Nuosaliau stovinčiam kartais kai kurios priemones gali pasirodyt nesuprantamos, nereikalingos.

Mes suprantame, kad visos pasisekusių revoliucijų pastangos butų nuejusios veltui, jei jų laimejimo sustiprintas režimas nebutų laidavęs. Kovoje su tos ar kitos valstybes tvarkos priesais, kovoje su kontrevoliucija, valdžios visada buvo verčiamos imtis griežtų primonių.

Reikia pasakyti, kad Lietuvos valdžia tuo atžvilgiu anaiptol nera žiauri. Ji yra tik griežta tiems elementams, kurie p r a k t i š k a i dirba, kad pakeistų esamąją valstybes valdžią ir tvarką, neatsižvelgdami net į kruvino perversmo galimybes“.

Sakyti šiame atvejy, kad kiekviena tauta turi tokią valdžią, kurios ji yra verta, lygu pasakymui, kad taip ir reikejo, jei ramų žmogų nakties metu ginkluoti banditai apiplešė ir į pancius surakino.

Revoliucija yra, kad gyventojai ar dalis gyventojų sukyla despotus nusikratyti, bet ne kada despotai sukyla gyventojams ant sprando užsikarti. Toks žygis vadinamas smurtu ir jo vykintojai smurtininkai.

Ar smurtininkai gali teisinti savo terorą ir žmogžudžiavimus „revoliucijos laimejimų“ apsaugojimu?

Taip aiškina savo žudynes Rusijos bolševikų ceka, tais pačiais žodžiais dabar aiškinasi Lietuvos naktiniai žmogžudžiai.

Bet įdomu, kas juos privartė pradėti teisinti? — Štai jie patys ir atsako:

„Ir keista mums darosi, kada tai vienur, tai kitur užsieny išgirstame balsų, ar net tam tikrų draugijų nutarimų, kurie Lietuvos valdžią kaltina žiaurumu, jei pavyzdžiui, sugauti ginkluoti teroristai atiduodami karo teismui nubausti. Mes stebimes tų užsienio žmonių nenuoseklumu.

Vadinasi, isaitų lyg tie žmones kurie cia suminetus protestus siunčia, patys butų teroristų padejejai ir užtarejai! Mes dar siaip taip galime suprasti tolimesnių kraštų žmonių kartais pareiškiamas nuomones, kurios jiems susidaro is užsienių laikraščiuose paskleidžiamų visokių pramanytų gandų. Bet kada musų kaimynų latvių tam tikri žurnalistai, pedagogai ir kiti nori savo dvylekį prikišti, tai mes tam pavadinti net žodžių nerandam. Čia mes jiemes noretume tik priminti, kad jie gerlau savo kiemą apžiuretų, ir nelystų į svetimą daržą“.

Tai tik iš paties oficiozo sužinome, kad Lietuvos leitenantų čekistai gauna daug protestų prieš žmonių žudymą, ir gauna jų ypačiai iš artimų ir tolimų valstybių!

Bet tas atsakymas, kokiu tonu tas oficiozas perspeje lietuviams giminingą tautą „nelysti į svetimą daržą“, yra taip slykštus, jog primena nei kiek negeresnį gyvulį, kaip pastutusį šunį, kurs piaudamas parkritusį savo seimininką dar urzgia, kai kaimynas bando jį šalin nuvyti!

Amerikos „Naujienos“

Peštynės tarpe tautininkų.

Ne tik su demokratijos salininkais kovoja sios dienos tironai. Nestinga pestynių ir jų pačių tarpe. Voldemaras ir Smetona gina atskiras sroves: pirmasis— liaudininkų, antrasis — krikscionių link. Smetoną palaiko Plechavičius, Skorupskis ir kiti perversmo dalyviai, kurie dabar nustumti nuo valdžios vairo. Šių dienų valdovai begalo bijosi savųjų vakarykščių sandarbininkų Pulk. Skorupskis, anot pačių fašistu, 17 gruodžio perversmo plano paruošėjas, buvo išsiųstas į Paryžių užimti kokią tai nežymią vietą. Tačiau ten jis gaudavo 1500 litų algos ir tiek pat dienpinigių, reiškia, 3000 litų menesiui. Sykį jis paraše kokį tai nedideles reikšmes straipsniuką „Ryte“, tai fašistai tuoj pakele didelį gvoltą, kad Skorupskis perejęs pas krikščionis. Dabar Skorupskis iš Paryžiaus grįžo, bet viesame gyvenime nedalyvauja.

Antras baubas, kurio ne be priežasties bijosi Voldemaras, tai—Plechavičius. Po jo pašalinimo iš vyriausio štabo viršininko vietos jis yra kitiems fasistams pridaręs nemaža galvosukio. Jam siulyta įvairios vietos, alga sulyg jo paties pasirinkimu, bet jis niekur nevažiuoja. Maž daug apie tą laiką, kai ant Voldemaro buvo suruoštas atentatas, pastarajam grėse pavojus ir iš kitos pusės. Smetona, Plechavičius ir komp. ruosė jo viešpatavimui galą, tačiaus paskutiniame momente pabugo ir sustabde savo planų eigą. Žinoma, tą tuoj sužinojo Voldemaras, ir sąryšy su tuo buvo areštuotas gen. Glovackis, atimtas pasas Plechavičiui ir pastatyta po policijos priežiura visa eile krikščioniškojo ilogerio veikejų. Keliolika studentų ateitininkų net buvo ištremta į provinciją.

Amerikos „N—os“.

„Lietuvos Aido“ aidas--„Segodnia“

Rygoj leidžiamas rusų kalba laikrastis „Segodnia“ jau kuris laikas informuoja savo skaitytojus apie Lietuvą grynai fašistinej dvasoj. Visas savo žinias apie Lietuvą „Segodnia“ semia iš lietuviskos žvalgybos arba iš „L. Aido“. Kodel taip, visai nesunku suprasti, žinant kokios rūšies laikrastis „S.“ yra.

Demokratijos la kais „S.“ besališkai informuodavo apie demokratinę valdžią, jo korespondentas informuodavosi is įvairių saltinių, dabar tas pats korespondentas su nusikaltusio šuns mina lenda prie žvalgybos potentatų ir jau fašistiškai savo skaitytojus informuoja. Kitaip ir buti negali. „S.“ sakosi esąs demokratinis laikraštis, demokratinis „postolko-poskolko“, todel demokratijos laikais jis galejo ramia sąžine bešališkai savo skaitytojus informuoti, ypač, kad iš valdžios puses jokių represijų nesibijojo. Po gruodžio perversmo vaizdas pasikeitė. Lietuvos fašistai pradžioje buvo linkę manyti, kad „S.“ is tikrųjų yra demokratiskas laikrastis ir todel norejo jį uždrausti Lietuvoje platinti. Tas kaip tik „S.“ biznieriams pataike į skaudžiausią vietą ir jie Lietuvos skyriuje atsisake net ir nuo demokratizmo šešėlio. Reikia žinoti, kad „Segodnia“ Lietuvoj išsiplatina virš 10.000 ekzempliorių ir atemus Lietuvos skaitytojus „S.“ spaudos šmugelninkams nebeplauktų lietuviški litai. Tai yra viena priežastis kodel „S.“ pasidare dvišakas — rasydamas apie Latviją ir Estiją jis yra demokratiskas, o rašydamas apie Lietuvą fasistiškas.

Ira ir kita priežastis kodel „S.“ ne tik virto fašistiniu, bet ir eina fašistines žvalgybos šunų pareigas. Voldemaras per 3 ministerijas turi kelius milijonus litų reptilijų (šliužų) fondams. Prie tų fondų prieina tik tie, kurie moka savo sąžine ir įsitikinimais preklauti. Gobšus plunksnos biznieriai, spaudos prostitutes, šlykščiausios rūšies reptilijos šildosi prie Voldemaro fondų ir ima lietuviskus litus iš diktatoriaus duosnios saujos. Nedyvai, kad ir „Segodnia“ „rusai“ pasidare lietuviskos žvalgybos šunimis. Jie už skambančią monetą aploja Lietuvos liaudies pastangas išsivaduoti is fasistines vergijos; už pinigą „Segodnia“ dergia ir politinę Lietuvos emigraciją kartu garbindamas Lietuvos žmogžudžių valdžią. Yra Vilniuje naivių liberalų, kurie „S.“ skaito, kaipo nepriklausomą laikraštį, kurs daugiausiai apie Lietuvą informuoja. Mes patartume tokiems žmonems geriau skaityti „Tautos Kelią“, nes tai bus tos pačios informacijos tik iš pirmųjų rankų. Rygos šlykstynei rupi ne apie Lietuvą bešaliai informuoti, bet kuo daugiausiai lietuviškų litų prisimelžti, o kokiomis priemonemis, tai „Segodnia“ ponams nesudaro skirtumo. Iš viso apie tokį slykštų padarą geriau mažiau kalbeti.

J. In.

Ambrozaitis ir Jočys.

Du murzini fašistai „grįžta iš Varnių. „Broliai“ susitaike ir dabar tremtiniai važiuoją Kaunan toliau tarnauti kruvinam Voldemarui. Iš Ambrozaičio ir Jočio nieko padoraus nieks niekada nelauke. Visa federacija Lietuvos darbininkų akyse nusigyveno amžinai. Todel ir demokratija federacijos pravadyrių manymu „atgyveno“ savo amžių. Ambrozaitis su Jočiu svajoja dabar kurti bendrai su kitais Voldemaro šunimis „darbininkų vienybę“. Tuo tikslu Voldemaras juos ir iš Varnių paleido. Ir į Varnius tuodu „garbingi vyrai buvo patekę per klaidą Savytarpes fašistų peštynes kartais vienam ar kitam kaštuoja truputis vilnų, bet pasipesę fašistai ir vėl taikosi. Federantų galvos gailisi tų laikų kada Kovarskis su Ambrozaičiu šeimininkavo Lietuvos geležkeliuose, o federacija „prekiavo“ valstybiniais miškais. 10.000 litų, kuriuos Jočys gavo iš Bistro fondų, privilegijos su „Laidu“, federacijos vadų šunybės geležkeliuose ir atviros vagystes visa tai federantai dabar gali daryti tik su ypatingu Voldemaro pavelijimų. Del to kartais ir tenka susikivirčyti, bet tie kivirčiai yra tik seimyniškas fašistų ginčas. Kur reikalas eina apie liaudies kailį visi fašistai, nuo Ambrozaičio iki Voldemaro, puikiausiai susigieda ir bendrai pavergtą liaudį engia. Po Varnių daktaras Ambrozaitis ir daktaras Jočys bus sukalbamesni ir geriau mokes įvertinti trupinius nuo Voldemaro stalo. Laimingai penėtis, ponai daktarai, gal nebeilgai lemta jums liaudies kraują gerti, skubekit.

J. Vaz.

Laiškai iš Lietuvos.

Mažąsis veidrodis.

(mano užrašai).

Antanas Smetona fasistinis prezidentas Lietuvoj, savo aktu paskyre juodsnukiui gen. Plechavičiui pensiją po 1000 litų į menesį iki gyvos galvos „už nuopelnus tevynei“, o ypatingai už Žemaitijos piliečių žudymą.

Trysdesimt penki (35) Lietuvos žemes ukio darbininkai dabar tures apskritus metus dirbti vien del to, kad uždirbus Plechavičiui „pensiją“!

Lietuvos patriarchas senelis dr. Jonas Basanavičius gaudavo pensijos tik po 400 litų į menesį, tuo tarpu Lietuvos žmonių skerdikui paskyre visą tukstanti.

Lietuvi, apsidairyk kas dedasi tavo tevynėj!

Didelis „patriotas“ ir dar didesnis nieksas, aferistas ir žulikas buvusis vyriausis Kauno notaras Jurgis

Linartas, „jo didenybes“ Smetonos malone, „už didelius nuopelnus“ tevynei, tapo paleistas iš Kauno s. d. kalejimo. Tuo budu tautininkų saika pasipildė dar vienu „tvirtu“ sulu..

Lietuvos darbininkai, per to paties Smetonos malonę, pudomi kalejimuose, kankinami ir žudomi.

Darbininke, atsimink kas tavo priešas ir kur gludi tavo vargų priežastys!

Kauno piliečiai dažnai mato, kaip jo didenybe Smetona su savo „karaliene“ lydimi burio karininkų jodineja raiti po Kauno apylinkes. Žmones prie to pr prato ir niekas jau nesistebi, ypač kad dar iš senoves žino jog karaliai pesti eina tik į tam tikrą vietą.

Musų nykštukas Valde Maras, labai norетų buti dideliu, tik visa beda kad negali ant arklio nusedeti. Jis norėtų buti tokiu dideliu kaip sfinksas...

Egipto sfinksas is tolo tikrai atrodo mažas, bet prisiartinus virsta m lžinu. Su musų Valde Maru priešingai - iš tolo, nemačius, kiekvienam jis vaizduojasi „diktatoriumi“ bet juo artyn eini vis mažeja ir pagaliau prisiartinus, žiurovo akyse „didysis“ Valde Maras virsta nežinomos veisles bezdžionaite.

Tai tau ir „diktatorius“.

Tautininkai visur kiša savo uoslę. Ju pakalikai visaip stengiasi tautininkams įtikti, galvoja kaip geriau, prašmatniau, na ir tautininkiškiau pagerbti „tautos vadus“.

Sakoma, kad menas gludi liaudyje, bet jis ne tautininkiškas O reikia butinai tautininkisko, nes k'taip „tautos vadams“ busianti menka pagarba.

Taigi musų paslaugus menininkai ir sugalvojo, kad ateity, laike visokių iškilmių, paradų ir kitų ceremonijų, vietoj lietuvišku k lımų, kurie meno žvilgsniu neislaiko paprastos kritikos, vartotų 1928—1929 metų ukininkų (ypač is Š. Lietuvos) *protestuotus vekselius*. Tai busią labai prašmatniai.

Protestuotų vekselių esą tiek, kad jų pilnai gali užtekti išklojimui gatvių nuo prezidento rumų iki Petro Vileislo aikštics.

Valio tikras *tautininkiškas* menas!

Valstiečių liaudininkų oficiozo „L. Žinių“ redaktore p. Felicija Bortkevičiene, visų gyvenimo pritrenktu ir desperacijon įpuolusių globeja, neiškente nepalaiminus ir nusivylusio demokratija savo faktino redaktoriaus Pr. Dailydes, kuomet tas nuvažiavo fašistams ministrauti, arba, kaip dabar priimta Kaune sakyti—šu nims šeko piauti!

Bet p. F. Bortkevičiene, nežinia ar iš baimes ar kitais sumetimais užmiršo prisiminti, kad tuo laiku kai ji laimino Pr. Dailydę į fašistinius ministerius, Šiauliuose tie patys fašistai nekaltai nužudė valstiečių liaudininkų partijos narius, veiklius tos partijos provinciios darbuotojus

Nužudytiems didvyriams tebune amžina garbe, bet valstiečių liaudininkų vadams savo laiku priseis padengti tą saskaitą...

Tautininkų partija dideja, auga visokioms atmatoms, kaip ir pridera tautininkiškam sąšlavynui.

Liaudininkų centro komiteto pirmininkas Jonas Vileišis „išmestas“ is partijos... Bet tautininkų partijon įstojo Kauno burmistras Jonas Vileisis — kur galas, ten ir pradžia.

Tas mat esą neblogai, bile eina pinigai, nors ir falšyvi, kitų metomi!

Savo laiku teistas už žulikystes ir ismestas iš kariuomenes žurnalistas majoras Laurinaitis, pirmo ir paskutinio „tautos vado“ aktu priimtas atgal į karuomenę. Dabar bus dar vienas, „tvirtas“ tautininkų „aukštojo sosto“ ramstys!

Ir kas drįstų po šito kalbeti, kad tautininkų partija nieku nesiskiria nuo sąslavų duobes!

Jo didenybė kruvinasis Smetona užsedęs ant sosto, tuoj po gruodžio perversmo ėme skirstyti pensijas kai kuriems „atsižymejusiems“ visuomenes veikejams. Tarpe kitų paskyrė pensiją ir buv. prezidentui dr. K. Griniui. Bet pastarasis, tais sumetimais, kad iš kruvinų rankų imti pinigai nepadoru, atsisake. Tačiau, po nekurio laiko, matomai kieno nors įtikintas, kad pinigai „nekvepia“, savo nusistatymą pakeite ir pensiją pradejo imti. Bet ir šiuo kartu, kaip teko patirti, dr. K Grinius tuos pinigus skiriąs suselpimui sedinčių fašistiniuose kalejimuose savo partijos draugų.

Palyginus su kitais liaudininkų partijos vadais, dr. K. Grinius yra idealas.

Pašautasis Voldemaro klapčiukas kap. Verbickas, kaip teko patirti, iš ligonines jau išsirašė. Jis dabar žada už „nuopelnus tevynei“ važiuoti į Nica pasižmoneti, nes labai esąs pasiilgęs gražiosios lyties, Č'a, Lietuvoj vesti naktles romanus esą pavojinga. Mat jam dar vis valdenasi šuviai ir granatos...

Už „didvyriškai“ atliktas pareigas Valde Marąs nori kap. Verbickui paskirti pensiją po 2000 litų į mėnesį, tik kaž kodel Smetona nesutinka ir siulo vos pusę tos sumos.

Vienok reikia tiketis, kad kaip nors susideres, ypač, kad pinigus duoda ne savo bet surinktus iš Lietuvos žmonių, kurie per dienų dienas prakaituodami tuos pin'gus uždirba.

Kaip žinoma Mariampolej gyvenęs pris. advokatas Andrius Bulota su žmona išsiųsti į Varnius ant „poselenijos“. Kolegos advokatai kreipesi į visagalį Valde Marą prašydami A. Bulotą ir jo žmoną is Varnių paliuosuoti.

Diktatorius nykštukas sutiko leisti A. Bulotai išvažiuotis užsienin, o Bulotiene, pasirodo, į Varnius patekusi per „nesusipratimą“, todel galinti grįžti į Mariampolę, arba važiuoti kur norinti.

Tų nesusipratimų“ dabar taip daug Lietuvoj, kad man rodos jog tokie tipai, kaip Valde Maras, sėdi ant Lietuvos liaudies sprando irgi tik per nesusipratimą.

Laikas butų liaudžiai susiprasti.

Jo didenybe kudlių karalius Smetona paskelbe „įstatymą“, pagal kurio visi piliečiai drįstantieji kelti balsą prieš patį Smetoną ar pavartoti lazdą pries jo šunes, kai sie griebia piliečiui už blauzdos, busią per karo lauko teismus sušaudyti, vis viena ar jie gyventų Lietuvoj ar užsieny. Gyvenantiems Lietuvoj nepaklusniems piliečiams Smetona duoda mėnesį laiko, o gyvenantems užsieny - tris mėnesius dar pasižmoneti. Praslinkus tiems terminams, visi neklaužados prašom stoti prie sienos!

Gyvenantiems Lietuvoj „teisti“ paskirtas žinomas deržimorda, buv. Kauno karo komendantas Brazulevičius o gyvenantiems užsieniuose šaudyti žvalgyba uoliai ruošia „ekspedicijas“ iš „geležinio vilko“ ir „atsižymejusių“ saulių sąjungos ritierių.

Charakteringa tas faktas, kad karo „teismų“ pravadyrium paskirtas Brazulevičius, kurį tas pats Smetona su Voldemaru anais metais nuoširdžiai „Lietuvy“ išvadino „sukin synu“ (kales vaiku).

Matyt Smetona atkasęs savo tikrą talentą buti „šunų vadu“, pradeda grupuoti apie save visus tos veisles padarus.

Atgimsta rudžių ir pilkių dienos sventoj Lietuvoj!

Dabar Lietuvos ukininkams nebereikia karvių kelti už uodegos ir arklių piauti del stokos pašaro; laukai

kaikur liko nearti, kai kam brangioji, anot „L. Aido", „karališka" sekla nedygo, tick to: negi vien duona žmones gyvena. Tais tatai sumetimas, paskutinis tautininkų suvažiavimas „konstatavo" didelius „karaliaus" Smetonos nuopelnus ir didelį jo populiarumą ukininkų tarpe.

Kad tas viskas ne taip, o kitaip yra, ukininkai pilnai sutinka. Ir labai džiaugiasi, kad už gautą nedygstančios „karališkosios" seklos centnerį, reikes užmoketi rudenį, pardavus 2—3 centnerius.

Kas po to drįstų tvirtinti, kad Smetona nepopuliarus,—butų tikras „tevynes išdavikas"!

Lietuvos Banko vagių byla, kaip ir buvo laukiama, pasibaige banko „žiurkių" naudai. Nuteise nežymų Kalinauską 6 metams s. d. kalejimo ir Kovarskaitę 6 mėn. paprasto kalejimo.

Ne be reikalo „mire" Giknius, ne be reikalo nusinuodijo Lansbergo tarnaite. Dviejų žmonių mirtis reikalinga buvo pridengti *tikriems banko vagims*. Ir jei įsigilinаme į banko bylą, tai dar kartą įsitikiname kokie niekingi Lietuvoj teismai ir kaip žemai stovi Lietuvos Banko vadovybe.

Teismas nuteise Kalinauską, kad palikus laisvą Lansbergį, o ištelsino Lansbergį, kad neįklampinus prof. Jurgučio. Banko tragikomedija prasidejo dar pries teismą, bet suktiems aferistams, nepaduotiems jokiai kontrolei, viskas pasibaigė „laimingai".

Laike teismo visa eile liudininkų iš mažesniųjų banko tarnautojų laike užčiaupę burnas, nes „banko paslaptys" reikejo užlaikyti. O tos „paslaptys" kaip tik ir yra reikalingos banko „žiurkems" ir dar kai kam iš „aukštų" ponų. Sudaryta painiava „painioj" byloj tai „vienintelio" Lietuvoj bugalterio Lansbergio ir direktoriaus prof. Jurgučio rankų darbas. Tai jų nuopelnas.

Tiesa, prokuroras nepatenkintas apygardos teismo sprendimu apeliavo į Vyriausį Tribunolą. Bet kuomet tenka tureti reikalas su „aukštais" ponais, tai ir Tribunolas moka pridengti tambias šunybes.

Daug kam iš piliečių nesuprantama toj byloj p. M. Sleževičiaus role — nežinia ar jis gyne Lansbergį, kaipo asmenį, ar „banko paslaptis"?

Tik viena visiems labai aisku, tai tas, kad Lietuvos liaudis labai brangiai moka už diktaturą, o iš tų pinigų žyvijas visi kas tik netingi.

Pinigai nekvepia! *Džiugas.*

Kaišedorys. Kaišedorių (Trakų) apskrities karo komendantas pulk leiten. Matulionis, s. m. birželio m. 4. išleido „įsakymą" kuriuo draudžia gyventojams nuo 10 val. vakaro iki 3 val. ryto visokį judejimą. Tame įsakyme uždrausta piliečiams nakties metu be policijos žinios: 1) iseiti iš savo grįčios, 2) vaikščioti pas savo kaimynus, 3) eiti arba važiuoti į kitą kaimą 4) arklygoniams kilnotis iš vienos vietos į kitą.

Pirmu to „įsakymo" punktu be abejo pasinaudos vagys ir gales drąsiai robavoti ukininkų svirnus ir kletis, nes šeimininkui uždrausta ne tik savo trobesius nakties metu apžureti, bet ir savo reikalo išeiti. Išimtinais atsitikimais tas fašistinis balamutas Matulionis „leidžia" ir tai tik su policijos žinia: a) važiuoti nakties metu pas gydytoją, b) gesinti gaisrą, c) arklygoniams kiluotis iš nuganytos plevos į šviežią ir kitais „svarbiais" reikalais. Apie tai, kad piliečiai nežino iš anksto jog pas juos naktį kils gaisras, arba kas nors susirgs ir todel tiems reikalams negali iš anksto apsirupinti policijos leidimais, fašistinis komedijantas Matulionis, rašydamas tokį įsakymą, suprantama, nepagalvojo. Kokius malonumus turi piliečiai is tokios, „gudraus" Voldemaro, tvarkos, tur but aiškinti nereikia: kiekvienas tų „malonumų" sočiai atsivalge.

Ne geriau dalykai stovi ir dienos metu Važiuoji į lauką su akečiomis, joji arklį į ganyklą, arba grįžti iš lauko, nešiokis užanti pesą, o jei busi namie pamiršęs, tai vieton lauką aketi, arba arklį pasiganyti — nuovadoj pasedesi. Turgai pasidare veik nebepasiekiami: balsu važiuoti Davažiavai iki krumų ar miškelio, žiurek kas nors tau ir atkiša stuobrį šautuvo. Kartais pakanka tik tiek, kad pasą parodai, o kai kam ir kišenius iškrausto. Dabar tikrina visur ir visus, bet ne visada žmogus žinai kas tave kamantineja: ar šauliai, ar žvalgybininkai, ar paprasti miško plešikai, nes ir vieni, ir kiti, ir treti skaito save šiandien Lietuvos gaspadoriais.

Nuvažiavus į Kauną su reikalais, daug kas gauna sugrįžti aplinkiniais keliais per policijos nuovadas. Pritąso, prikamuoja ir dar pabauda uždeda už tai, kad besiskubindamas is namų esi pečionej užmiršęs savo pasą. Žmones sako, kad tokių pasiutusių laikų Lietuvoj niekas neatmenąs.

Dažnai buna atsitikimai, kad policija su šnipais šventadienį apstoja bažnyčią ir krato visus išeinančius piliečius. Tie nevydonai ir pasimelsti žmonems ramiai nebeduoda. *Nukentejęs.*

Bauskė. Biržų žvalgybos komisaras *Vaišnora* š. m gegužes men. 22 d. iskomandiravo į Latviją net keturius žvalgybininkus. Atvažiavę į Bauskę 23 V, du iš jų—*Karosas* ir dar koks tai (iš Biržų) apsigyveno „Kurzemes" viesbuty. Tretysis *Mašalas* iš Šakarnių kaimo, tos pačios dienos vakare išsidanglno į Rygą. Ketvirtasis *Levenas*, iš Šakarnių dvaro, apsigyveno netoli emigrantų buto.

Levenas visą dieną vargo ant gatves dežiuruodamas. Išejus į miestą galima buvo kiekviename žengsny sutikti tai vieną, tai kitą, tai trečį žvalgybininką Karosas turejo drasos ir nachališkumo užkalbinti vieną iš polit. emigrantų, bet gavęs tinkamą atsakyma, tas šuva nukaitęs pasišalino.

Gegužes men. 24 d. emigrantams dar tebegulint, atbildejo į butą Jelgavos (Mintaujos) policijos viršininko padejejas ir vienas Bauskes policininkas. Padare kratė, nežinia ko ieskojo, bet sau tinkamo nieko nerado. Po kratos nuvede pas apskrities viršininką p. Geberą. Čia eme klausineti tokių dalykų, kurie rodos Latvijos policijai visai neturetų apeiti. Jie pavyzdžiui state tokius klausimus, kokius paprastai stato tik Voldemaro žvalgyba, butent: kokiai partijai Lietuvoj priklausei, kokiai dabar priklausai kokius turi pažįstamus Lietuvoj, jų pavardės, su kuo susirašinėji ir t t. Be to dar primine visą eilę Lietuvos miestų ir klausinėjo kokius ten turi pažįstamus. Tardymas truko nuo 24 iki 31 d. gegužes m. Po to buvo pasiulyta išvažiuoti iš Latvijos.

Demokratines Latvijos policijos pasielgimas visai nesuprantamas. Nesinori tiketi, kad ji tapo kruvinojo Voldemaro sąjungininke *O. J.*

Šaudo provokatorius.

Mums rašo iš Utenos:

Prieš kelis menesius įlindo į musų organizaciją tulas Karpavičius Bolys is Saldutiškio miestelio. Jo perdidelis „veiklumas" sukele mums įtarimu. Pradejome sekti. Įtarimai pasitvirtino. Iš Kauno gavome neabejotinų įrodimų, kad Karpavičius yra žvalgybininkas ir turi tiesioginius ryšius su Utenos žvalgybos viršininku Kraupu (š m. birželio mėn. 8 d. bomba užmuštas savo bute Utenoje).

Už išdavimą Lietuvos liaudies reikalu smetoniniems budeliams liepos 4 d. Karpavičius tapo nušautas.

Žvalgyba paskelbe, kad Kapavičiu užmuse „plečkaitininkai". Savo pareiškiame, kad mes nesame nei „plečkaitininkai", nei kokio kito „tautos" vado vardu

pakrikštyti, bet *esame Lietuvos darbo žmones* susiorganizavę ginti tavo reikalus nuo užpuolikų smetoninių „tautos" vadų Kas norės pastoti mums kelią prie laisvės ir išdavinės liaudies reikalus šaudysime visus kaip pasiutusius šunis. Kviečiame ir kitų rajonų pasekti musų pavyzdį ir apsivalyti nuo šnipų ir išdavikų.

Perkunas.

VILNIAUS PADANGĖJ.

Veleckio burnojimai.

„Savo" organe p Veleckis ir vel kalba apie emigrantus, „Pirmyn" ir tt. Galima butų palikti tą „sutvėrimą" ramiai nuošaliai jei jis savo šliužo ralę nebandytų vaidinti su rimta mina. Esame jau rasę, kad Veleckis savo įsitikinimais prekiauja kaip čigons kumelemis. Kas galingas ir turtingas, tam Veleckis ir „ištikimas", tą jis ir „gina". Keikdamas pol. emigrantus Veleckis duoną uždarbiauja ir savo markę fašistų tarpe reklamuoja. Biznierius taip ir turi daryti, nors argumentų žvilgsniu p. Veleckis ir supuvusio dvilekio nera vertas. Jis ima pavyzdžių iš kitų valstybių ir „rimtu" tonu klausia: kodel lenkų, ar vokiečių emigrantai neatakuoja savo vyriausybę? Bet įdomu, kur yra politiniai lenkų ir vokiečių emigrantai. Berods, iš Lenkijos yra pabegusių endekų, bet jų tiek nedaug, jog kalbeti apie masinę pol. emigraciją iš Lenkijos visai netenka. Vokiečiai iš viso politinės emigracijos neturi. Del to ir negalima lyginti tų kraštų su Lietuvos sąlygomis, kur viešpatauja žiauriausias visos Europoj teroras. Veleckis tą turetų žinoti, o jei nežino, ar tycia nuduoda to nežinąs, tai tik del to, kad jam tatai yra pelninga.

Yra vilniskių lietuvių tarpe tokių „patriotų", kurie mano, kad emigrantai tycia pamete savo ukius, tarnystes, šeimynas ir visa, kas jiems brangu Lietuvoje ir bego i Latviją, Vokietiją ir Vilniaus krastą, kad iš čia galetų Lietuvos fašistus keikti. Taip galvojantieji yra nepataisomi asilai ir del jų neverta ne kalbeti. Ir Veleckis ne daug nuo tokių sutverimų atsilicka kai ima tvirtinti, jog emigrantai „is keršto" fašistus puola. Perkama dušia nemato, kad Lietuvoje eina kova tarp demokratijos ir fašistines okupacijos, del to ir emigracijos darbe jis tik „kerštą" temato. Platesnis akyratis veleckiams yra nepreinamas. Žemažiuriai žmones tik tarp savo kojų temato, o perkami „rašytojai" ir „veikejai" iš profesijos, turi but fašistų liokajais ir loit pagal užsakymą. Vienas tokių kruvino šunies Voldemaro liokajų yra p. Kazimieras Veleckas su savo „čego izvolite" organu „Życie Ludu".

„Vilniaus Rytojaus" melai.

Mes visai suprantame, kad „Vil, Ryt." tarnaudamas fašistams turi ant emigrantų meluoti, bet juk galima meluoti truputi mandriau. Jei „V. R." truputi sumaniau meluotų jam kai kas gal ir įtiketų, bet kai jis visai be nuovokos užgiedą, tai ir pasitikejimo nebegali tureti. Pavyzdžiui, „V. R. rašo, kad pol. emigrantai socialdemokratai dalyvavę „Dievo Kuno procesijoj" Vilniuje. Galima emigrantų nekęsti, o mes ir neprasome, kad „V. R." fašistai mus mylet,ų bet kam toki nesąmonė reikalinga. „V. R.„ skaito ir Lietuvoj, o Lietuvoj visur rasis žmonių, kurie vieną, kitą emigrantą pažįsta ir žino. Ir kas panorės tokiai bzdurstai tiketi? Lietuvoj labai gerai žino, kokie emigrantų socialdemokratų santykiai su Plečkaičiu yra, o „V. R." meluoja, kad Plečkaitis su Paplausku ėję delegacijoj pas maršalą Pilsudskį. But užtekę pameluoti, kad delegacija buvo siųsta, tai gal ir but radęsis durnių, kurie but įtikeję, bet kai į emigrantų „delegaciją" ir Plečkaitis įdetas, tai jau per riebu ir todel su tuo ne ką beapgausi. Pernai, kai Kedys buvo pasleny fašistų pagautas „Vilniaus Aidas"rašė, kad jis pats į N. Lietuvą nuėjo ir pasidave. Po kiek laiko vienas iš „Vilniaus Aido" redaktorių aplanke su ekskursija tą kaimą, kur Kedys buvo pagautas, ir vietos žmones jam papasakojo, kad tikrai Kedį pagavo lenkų pusėj. Padorus žmogus butų savo melą atitaisęs, bet p. „Vil. Aido" redaktorius, kaipo tikras „demokratas" neskaite reikalingu savo melo atitaisyti. Panasus įvykis buvo šįmet, kai fasistų banda norėjo užmušti ar pagauti Vaitakiemy ką nors iš emigrantų. Tiesa, nepagavo ir net poras iš bandos sedi dabar lenkų kalejime už ginkluotą užpuolimą, padarytą lenkų valdomoj teritorijoj. „V. Rytojus" apie tą įvykį rašo, kad, girdi, keli lenkų „osadnikai" susimuše su policija. Protingas „V. R." mano, jei jis iš nelaimingo Kauno gimnazisto padarys lenkų „osadniką", tai ir bus baigtas klausimas, o ar tikės kas, tai jau samdytiems fašistams antraeilis klausimas. „V. R." meluoja, kad „Kulturos" steigiamosios mokyklos turejusios buti „plečkaitininkų lizdai" ir vel stebiesi žmogus ir klausi savęs: ar tie didesni mulkiai yra, kurie „V. R." raso, ar tie, kurie jį skaito?

Tokių melų pilnas yra „V. Ryt.". Pasirodo, kad ir melams skleisti reikia šiek tiek smegenų. „V. R." pavyzdys rodo, kad ne kiekvienas jurgis tinka net ir į fašistiškus melagius. Mes iš savo puses „V. R." patarsime—meluokit, ponai, nes jus už tą pinigą gaunat, bet meluokit biski sumaniau.

Pusmetis tylejimo.

„Vil. Šviesa" nutylo ir apie „diktaturos nusikratymą" ne puses žodžio nebeištaria. Kaip gegutė miežio akuotu užsirijusi, taip ir Vilniaus demokratai, gavę „lenkų agentų" vardą, nutylo, susičiupė ir tik retkarčiais bando dar teisintis. P. Veleckis siule Dr. Alseikai už „pusmetį tylejimo" grąžinti jį į garbingą vietą tautinėj seimynoje. Nežnia ar p. Veleckio siulymas, ar graudingi laiškai is sukiužusių laudininkų vadų Kaune, ar „lenkų agento" vardas taip paveikė pono daktaro demokratiškumą, jog dabar „Šipkoj ramu". Reikia dyvytes vilniškių fašistų nemielasirdingumu. Jau daktaras senai nutylo, apie Lietuvą ne žodžiu nebeužsimena, o „V. R." vis dar nenurimsta ir pasivydamas tautišku rimbu vis dar tvoja per demokratiško daktaro šonus. Su kokiu tai grynai fasistišku įnirtimu „V. R." įkibo į „plečkaitininkų užtarėją" p. Alseiką ir ėda be gailesčio. Tiesiog gaila is šalies žiurint. Taipjau matyt lemta visiems „pusininkams"—jie nori buti ir gerais patriotais fašistų akyse ir kartų norety išlaikyti demokratiską nekaltybę, o galų gale nei demokratijai is jų nera naudos, nei fašistiniai reksniai jais yra patenkinti Dr. Alseika, gindamasis nuo fašistų, noretų savo „patriotišką vardą" ant emigrantų kailio pataisyti. Pakartotinai iškoliojęs emigrantus Dr. Alseika tikisi savo renome paremti. Tarp kita ko pasirodo, kad Dr. Alseika turedamas santykius su vienu emigrantu turėjo galvoj tiktai atvedimą to emigranto ant „tikro kelio". Šitas „misijonieriskumas" meta truputi šviesos ir ant p. Alseikos, kaipo asmens. Reiškia su emigrantais p. daktaras tik tiek santykių turėjo, kiek tikėjosi juos galėsiąs nupirkti ir paskui juos fašistams parduoti.

Nieko sau meklerlavimas.

Emigrantas.

Ats. Redaktorius ir leidėjas: Stasys Dainauskas

Spaustuve „ZORZA" Vilniuje.